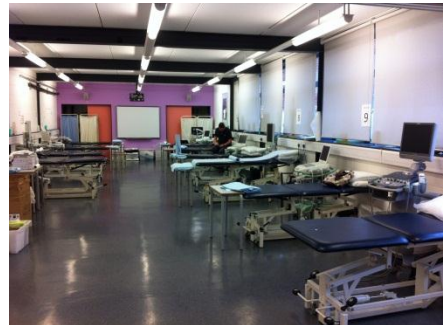

Kort verslag 2-daagse echografie cursus London

16 en 17 april jongstleden ben ik met een collega naar de 2-daagse echografie cursus voor emergency medicine geweest in London. Aangezien deze cursus echt een aanrader is voor alle fellows acute interne geneeskunde in Nederland (en misschien ook wel voor die internisten acute geneeskunde die University of East London, ligt vlak bij het vliegveld London City Airport, dus de bereikbaarheid is optimaal.

De eerste cursusdag begon uiteraard met een stukje theorie over wat echografie is en hoe het werkt. Aansluitend een stukje "knobology", de leer van de knoppen van het apparaat.... Geen overbodige luxe! Iedereen weet natuurlijk dat zo'n klein echo-apparaat toch al snel 3 probes eraan heeft hangen en een hele hoop knoppen heeft. Het is dan ook best een uitdaging om met de juiste combinatie en instelling een zo optimaal mogelijk beeld te genereren voor datgene wat je uiteindelijk wilt visualiseren. Maar met een stukje theorie, en natuurlijk een practicum met oefenen met diverse echo-apparaten met de instelling, bleek het uiteindelijk toch haalbaar voor elke cursist om wegwijs te worden uit de knoppen.

En toen begon het echt leuke gedeelte van de cursus, namelijk meerdere sessies over verschillende soorten echografie, eerst een kort stukje theorie in een inleidende lecture, daarna hands-on oefenen op proefpersonen! De practica vonden plaats in een zaal waarin de groep werd verdeeld in 10 groepjes van 5 personen die met wisselende instructeurs de echo gingen oefenen op de proefpersonen. De meeste van deze proefpersonen waren uiteraard jonge vrijwilligers (meestal fysiotherapie-studenten). Maar voor het leerproces had de faculty van de cursus ook een aantal mensen met pathologische echografische bevindingen gevraagd te komen. Zo was er een CAPD-patiënte, waarbij er vrij vocht in het abdomen te vinden was; een man met een AAA en een man met chronisch pericardvocht. Ik vond het van grote toegevoegde waarde dat we ook pathologische bevindingen met echografie konden aantonen, daarnaast werkt het ook nog eens motiverend.

Wat voor soorten echografisch onderzoek worden er allemaal aangeleerd?

- eFAST = extended FAST. Dit is eigenlijk een snelle traumascreening, waarbij je met enkele korte opnames gaat zoeken naar vrij vocht in het abdomen (kijken tussen lever en nier, tussen milt en nier, en in het cavum van Douglas); uitgebreid met een echo thorax waarbij wordt gekeken naar haemothorax en pneumothorax. En dit allemaal in nog geen 5 minuutjes!
- Vascular access: hoe breng ik echogeleid een centrale lijn in? Of een moeizaam perifeer infuus? Of een arteriële lijn? Het is wel lastig om de hand-oog coordinatie aan te passen

aan de nieuwe situatie. De cursusleiding had “modellen” gemaakt van een soort schuimrubber met een kunstvat erin, waarop je kon oefenen met het echogeleid inbrengen van een lijn (zie foto). Erg leuk!

- Echo thorax: Een pneumothorax kun je gemakkelijk met echografie aantonen, daarnaast blijkt de sensitiviteit ook nog eens hoger dan die van een conventionele X-thorax. Ook vocht in de thorax is makkelijk aan te tonen.
- Echo galblaas, lever en nieren: natuurlijk niet op het niveau van een radioloog, maar je kunt toch vrij makkelijk aantonen of een galblaas een verdikte wand heeft of galstenen bevat; of een lever grote afwijkingen (tumor, abces) bevat en of er wel of niet sprake is van hydronefrose.
- Echo aorta: is er sprake van een AAA? Of zelfs AAAA?
- Echografische beoordeling van de vullingsstatus/grove cardiologische afwijkingen: Collabeert de vena cava inferior? Of staat deze pral gespannen? Is er sprake van pericardvocht? Is de rechterventrikel overbelast met doorbuigen van het septum?
- Echo DVT: ik wist niet dat het zo gemakkelijk is om een DVT echografisch aan te tonen! Echt zo gepiept
- En als toetje nog echografie van corpora aliena: hierbij had de cursusleiding een stukje hout verstopt in een kippenpoot en moest je dit echografisch proberen te visualiseren (zie foto). Dit is uiteraard meer handig voor een SEH arts dan een internist acute geneeskunde, maar wel heel aardig om eens een keertje te oefenen.

Kortom, een zeer uitgebreid en gevarieerd programma, en dat allemaal in 2 dagen! Het is dan ook niet mogelijk om nu te zeggen dat ik volleerd ben in deze technieken! De methode waarop in Engeland de emergency physicians worden getraind in echografie is dat ze eerst deze cursus volgen en aansluitend gaan oefenen in de praktijk: je moet een logboek bijhouden met de echo's die je hebt gedaan onder supervisie (dit hoeft geen directe supervisie te zijn, je kunt ook je beelden bewaren op een USB-stick en later laten superviseren). Als je dan zo'n 20 DVT's correct hebt aangetoond, kun je zeggen dat je die vaardigheid beheerst. En zo gaat het dan ook voor de andere echo's.

Let wel: het doel van de echo voor de emergency physician, en ik denk dus ook voor ons acute internisten (i.o.) is dus niet om echografie te leren op het niveau van een radioloog! Het doel is snel aantonen van grove pathologie in de acute situatie. Het is namelijk zo dat als je een afwijking vindt met echografie, deze afwijking er eigenlijk ook altijd wel is (bv pericardvocht, vrij vocht in het abdomen etc). Het is níet zo, dat als je het niet ziet, het er ook niet hoeft te zijn. In getrainde handen kan een echografisch natuurlijk meer en met name meer subtiele pathologie vinden. Je moet je beperkingen kennen! Maar met dat in het achterhoofd is het een fantastische uitbreiding op je lichamelijk onderzoek, waarbij je vaak in 5 minuten een hoop meer informatie hebt gekregen.

Is er dan helemaal niets negatiefs aan te merken op deze cursus? Natuurlijk wel... Ik ben erg gewend om in een Nederlands/Amerikaans format cursus te krijgen, waarbij de faculty zichzelf voorsteld en aansluitend alle cursisten zichzelf kort voorstellen. Dit heb ik erg gemist tijdens de cursus. Er was dan ook geen gezamenlijke borrel of diner na de 1ste dag. Het groepsgevoel mis je daardoor wel. Daarnaast waren de didactische vaardigheden van de verschillende instructeurs erg wisselend, waardoor je bij de ene instructeur echt het gevoel hebt dat je weet wat je doet en goed begeleid wordt en bij de volgende instructeur aan het "zwemmen" bent. Dat is jammer.

Maar al met al is het zeker een cursus die ik iedereen wil aanraden die werkt in het veld van de acute interne geneeskunde en geïnteresseerd is in echografie! Het geeft een goede basis om vanuit daar praktische ervaring op te gaan doen.

Noortje Schipper

Fellow Acute Interne Geneeskunde, Erasmus Medisch Centrum, Rotterdam